

Borba

Maribor, 15. junija 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 " Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— " Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ul. 26
Telefon 29-70 " Poštni čekovni račun 15.546 " Izhaja vsak petek " Oglasi po tarifi

Štev. 24

„BORBA“

je edini tednik v Sloveniji, ki služi obenem dvema ciljema in dvema tendencama: nacionalni poglobitvi in socialni aktivnosti. S tem se je naš list postavil v vrsto tistih modernih idej, ki jim je brez-pogojno zagarantirana bodočnost. Časi »čistega« narodnjakarstva s socialno-reakcionarnimi zamisli so pri kraju. »Naprednost je samo še fraza, če nimajo tisti, ki se z njo bahajo, tudi socialnega čuta in železne volje ustvariti človeku-posamezniku in občestvu tudinov red socialne pravičnosti. Kakor pa je pri koncu era napitničarjev, »čistih« nacionalistov, prav tako ni več prostora v novi družbi za razredno-borbeni marksizem. Nacionalisti se bodo morali navze-ti socialnih misli, v razkroju se nahaja-joči marksisti bodo pa morali priti le do prepričanja, da je njih internacionalizem utopija, čisto navaden fantom, za kate-rem begajo le lačni idealisti, ne pa obe-tem njih hujškaški prvaki, ki izpričuje-jo v zadnjem času svojo internacional-nost na ta način, da beže z defraudira-nim denarjem strokovnih organizacij preko meja, kjer se res najdejo v »inter-nacionalnem« obsegu...

»Borba« se bori smelo in brezkom-promisno proti jalovim samonacionalistom in njih socialno-reakcionarnim podvigom, obenem pa preganja marksistični mrčes, v kolikor se je zaredil za tapetami na-šega narodnega stanovanja. Ta dvojna borba pa je težavna stvar, ker list nima na razpolago nikakih posebnih virov in podpór. Kapitalisti nas gledajo po strani, ker upravičeno bičamo njihove pojme o nacionalnosti in nacionalnem delovanju, stoječ na stališču, da »bogastvo poraja obveznosti napram celokupnosti«, mar-kksisti nas pa itak sovražijo in psujejo po krivem za »fašiste« in bogve kaj. V resnici smo le za nepotvorjeno nacional-no-socialno miselnost, za poštenost v javnem življenju, za boj proti vsem ne-moralnim pojavom korupcije in podobnih stvari. Če torej v naši javnosti še ni izumrl nacionalni čut, obenem pa živa potreba po glasilu z novimi idejami bo-bodočnosti, potem smo prepričani, da bo vsakdo rad naročil naš list ter istega priporočal tudi med znanci in prijatelji. Z zvišano naklado lista se bo eventu-alno lahko zvišal obseg lista, rastla pa bo tudi njegova borbenost proti vsem, ki se upirajo iz kakršnihkoli razlogov močni, nacionalno konsolidirani, social-no-napredni epohi jugoslovanskega na-roda. Izhajajoč iz ideologije šestojanu-arskega manifesta Nj. Vel. kralja, bo »Borba« najmanj toliko storila za po-globitev nacionalnega gibanja, kakor drugi podobni listi, ki pa razun plitve irazeologije o »narodu« in »narodnosti« ne vedo nič konkretnega povedati o tem, kako naj se zgrade temelji boljše naro-dne bodočnosti.

Širite „BORBO“!

Beg z grude

Brezposelnost po mestih in industrijskih centrih ustvarjajo tudi nepotrebni ubežniki matere zemlje — Potreba nujnih ukrepov

Treba je samo nekoliko pogledati v razdrapano razmere na našem delovnem trgu, da pridemo do porazne konstata-cije: brezposelnosti bi bilo pri nas po mestih in v industrijskih centrih skoro za polovico manj kakor danes, če bi ne bilo dotoka nepotrebnih delovnih ponud-nikov z dežele. Sicer je res, da imamo kraje, ki so na zaslužek direktno nave-zani, ker bi sicer bila popolnoma ogro-žena eksistenca njih prebivalstva. O teh ljudeh pa ne mislimo tu spregovoriti jas-no besedo. Gre le za tiste mlade fante in dekleta, ki imajo na deželi bodisi kot člani kočarskih ali vinčarskih rodbin, še vedno dovolj dela, sigurno hrano in sta-novanje ter skromno obleko, ki pa iz po-vsem drugih — nesocialnih — razlogov silijo v mestne tovarne, ker jih mamí pro-blematično večji tedenski zaslužek. Po mestih z razpredeno tekstilno industrijo je opažati močan dotok delavk z dežele, ki jim delo za strojem mnogo bolj »kon-venira« kakor pa razna poljska in vino-gradniška opravila. Na ta način je marsi-katero dekle že prišlo v Maribor, češ, tu bom »fajla«, in na Borzi dela jih kar mrgoli takih ponudnic, ki odklanjajo služ-be kot služkinje, ker je pač mikavneje, imeti trajne kodre, boljše perilo, lakova-ne čevljičke, flor-nogavice in drug žen-ski lipš. Mika jih tudi prosti čas po delu, kino itd., skratka: odtujevanje kmetijske-mu delu je na pohodu, in če mezde v tekstilni industriji ne odgovarjajo delu in naporu, je temu kriva prevelika ponudba s podeželja, tako da morajo mnoge hčer-ke in sinovi mestnih delavcev in pripad-nikov nižjih slojev, čestokrat postopati brez dela, ker so v prvi vrsti njim name-njena mesta že zasedle delavke in delavci z dežele. Ni dvoma, da se je sprčo ta-kega dejanskega položaja v precejšnji meri premaknila socialna struktura tako okolice mest kakor tudi industrijsko važ-nih mest samih. Ne more pa biti v in-teresu delavstva po mestih in v industrijskih krajih, ako se vsled abnormalnega dotoka nezkušenih in zato cenjenih de-lavnih sil s podeželja ustvarjajo vedno slabši delovni pogoji. Tu pa prihajamo že do organizacijskega problema naših delovnih borz, ki vrše samo birokratsko funkcijo enostavnega posredovanja, ne da bi bile obenem tudi neke posvetoval-nice za pritisakajoči kader ponudnikov. Ne mislimo obtoževati, zavedamo se tu-di gmotnih in organizacijskih težkoč pri borzah dela, toda nekaj se bo moralo ukreniti, da se bo vsaj zaježilo nadalj-nje »rustikaliziranje« delavskih vrst po mestih in industrijskih centrih. Beg z gru-de je tako nevaren in škodljiv pojav, da bi mu morali posvetiti svojo pazljivost ne le po mestih, nego tudi na deželi, in sicer vsi tisti, ki imajo količjak upliva na svojo sredino. Res je, in žalostno je, da so cene kmetijskih produktov padle tako nizko, da že lahko govorimo o ne-kakem minimumu rentabilnosti, toda to še ne opravičuje malodane paničnega be-ga s podeželja v mesta, zlasti ne tam, kjer še ljudje za silo morejo shajati.

Iz omenjenega sledi, da bo treba nekaj

ukreniti, če hočemo zaježiti beg z grude.

Ni namen teh vrstic, predlagati kon-kretnih ukrepov, gre le zato, da pokaže-mo na zevajočo rano v narodnem telesu in na potrebo njenega radikalnega zdrav-ljenja. Predvsem bo treba sistematične propagande za konsumiranje domačih kmetijskih proizvodov. Banska uprava Dravske banovine je že izdala lep kolo-riran plakat »Pijmo mleko!«, organizira-ti bo treba po mestih kmetijsko-pospeše-valne razstave, opozarjati moramo na važnost kmetijskega stanu in vzvišenost kmetijskega dela, ki se ga glede intimne povezanosti med človekom in naravo ne more primerjati z nobenim drugim. Mor-da bi se iz naših kmetijskih odborov —

banovinskega kakor sreskega — našlo ne kak fond za nagrade tistim kmetiskim de-lavcem in delavkam, ki so se po občinah posebno odlikovale s pridnim delom in vztrajnostjo pri enem in istem gospodar-ju. Nemški narodni socializem je v tem oziru lahko vzgled.

V Nemčiji so po mestih priredili »kmet-ske praznike žetve«, ki so izzveneli v pravcate poklone mestnega prebivalstva pred kmetom, »hranilcem naroda«.

Kar je liberalistična doba zgrešila, se mora popraviti. Če že ni drugače, si mo-ramo samo pomagati. Omalovaževanje kmetijskega dela in poslanstva mora izgi-niti, saj živimo — za Boga milega! — v kmetijski državi. Šola, cerkev, oblasti, organizacije: vsi so poklicani izprašati svojo vest, koliko je v tem pogledu že zamujenega. Borze dela bo treba preure-diti, da bodo lažje zaježile dotok nepo-trebnega delavstva v deželo, to je vpra-sanje, ki se vsiljuje in ki ga bo treba na en ali drugi način rešiti tako, da bodo zavezani interesi kmetijstva na deželi in delavstva po mestih.

Delavci! Nameščenci!

Vsi na branik za svoje pravice!

Kaj hoče delodajalci? - Poizkus novelizacije obrtnega zakona - Tudi mi zahtevamo: zakon o minimalnih mezdah!

Delodajalske zbornice so skrivaj pri-pravljale nov udarec na delavstvo. Na zahrbtnen način so skušale vtihotapiti v že itak za delavstvo dokaj neugoden obrtni zakon spremembe, ki bi napravile delodajalce za vsemogočne, delojemalce pa za brezpravno rajo, ki bi bila pre-puščena njim na milost in nemilost. Že v naši zadnji številki smo poročali, ka-ko o tem molči naši

časopisje, poročali pa smo tudi na kak način je ob tej priliki postopala Delavska zbornica in s kakim demago-štvom so šle na delo rdeče strokovne organizacije. Mi vse to samo ugotavlja-mo, delavstvo samo pa si naj ustvari sodbo o svojih »prijateljih«.

Predlogi pa, ki jih je poskušala z nove-lizacijo obrtnega zakona doseči Deloda-jalska zbornica so taki, da v ničemer ne odgovarjajo duhu 20. stoletja in so poni-žujoči tako, da jih delavstvo na noben na-čin ne bo akceptiralo in da bo zaustavilo vse sile, da se ta namera prepreči. Pred-lagana sprememba pa ne zadeva samo delavstva, temveč tudi nameščenstvo, ki bi enako bilo oropano že itak skromnih pravic. Skratka: predlagane spremembe so take, da bi še bolj zaslužnile delav-stvo in nameščenstvo, mu odvzele še ti-ste skromne pravice, ki jih črpa iz se-danjega obrtnega zakona. — Naj nave-demo samo nekaj glavnih predlogov za spremembo obrtnega zakona. — Najhu-je je vsekakor prizadeto delavstvo. Glav-ne izpremembe bi bile te-le:

Poskusna doba, ki je bila po § 233. obrtnega zakona določena na en mesec in se je v tem mesecu službeno razmer-je lahko prekinilo vsak čas brez pred-hodne odpovedi, se naj podaljša na dva meseca. (Vsakomur je jasno, za čem pri tem delodajalci stremijo!)

Odpovedna doba je bila doslej po § 234. določena za vse delavce brez raz-

like na 14 dni. Delodajalci pa predlagajo naslednje odpovedne roke: za delavca z dnevno plačo odpovedni rok 24 ur, za delavce s tedensko plačo 48 ur, za de-lavce z mesečno plačo pa 14 dni. (Vsake-mu bo jasno, da se bo večina delodajal-cev »potrudila«, da bo delavstvo plače-vala dnevno, največ tedensko!)

V primeru bolezni je po sedanjem § 210 obrtnega zakona imel delavec pravo do sedemdnednega polnega zaslužka. Delodajalci predlagajo samo tri dni!!

Po § 244. obrtnega zakona je bila kom-petenca obrtnih sodišč za spore do 12.000 dinarjev. Po predlogu delodajlancev se naj zniža za spore do 3.000 dinarjev!

Terjatve za plačo, nadure itd. so po § 330. obrtnega zakona zastarele po treh letih. Delodajalci predlagajo, naj zasta-rijo že po šestih mesecih!!

Naši vajenci so bili že doslej tako iz-koriščani, da je bila nujna reforma zaka-na o vajencih. Delodajalci, svesti si do-bička, ki jim ga donajajo brezplačne mo-či vajencev, so predlagali naslednje to-zadevne izpremembe:

Minimum vajeniške dobe se podaljša od dveh, na tri leta. — Obvezno obisko-vanje strokovno nadatjevalnih šol se naj ukine. — Ukine naj se tudi odškodnina vajencem, ki jo predvideva § 267. obrt-nega zakona. — Ako prekine vajenec po svoji krivdi uk pri enem poslodajalcu, se mu pri drugem ne sme vračunati. (Kam meri to bo tudi jasno: da bi se lahko va-jenca čimbolj izkoristilo v strahu pred odpustom!) — Najlepše pa je to: šolski pouk se mora vršiti vsako nedeljo od 8. do 12. ure in po tri ure ob delavnikih po dovršenem poslu (po 19. uri). To bi bila vajencu odvzeta vsaka možnost iz-venpoklicne izobrazbe, gojenja sporta in telovadbe. Že itak razširjena tuberkulo-za med obrtniškim naraščajem se bi stop-njevala!

Glavni napad predloga delodajalcev pa je naperjen proti zasebnim nameščenjem. Po predlogu delodajalcev bi ogromna večina uradništva bila izenačena s »pravnicami« delavstva. Vsi odpusti bi odpadli, odpovedni rok bi bil enak odpovednim rokom delavstva.

To je zaenkrat samo predlog delodajalcev, upamo in prepričani pa smo, da bo ostalo samo pri predlogu. Ta zahrbtni napad delodajalcev pa naj ne ostane brez posledic. Sedaj naj stopi na plan delavstvo in nameščenstvo in zahteva spremembo obrtnega zakona! Prva naša zahteva bodi: zakon o minimalnih mezdah delavstva. Sramota je, da plačujejo delodajalci naše delavstvo celo po 50 par za uro trdega in napornega dela.

Podružnice NSZ prireajo dan za dnevni protestne shode in pošiljajo na vsa merodajna mesta ostre resolucije. Delavci! Nameščenci! Udeležujte se teh shodov polnostevilno! Sodite na njih ostro in brezobzirno, odločno pa zahtevajte revizijo obrtnega zakona v svojo korist!

„Slovansko izdaistvo“!

Dr. Karel Kramar v „Narodnih Listih“ proti priznanju Sovjetske Unije s strani češkoslovaške vlade

Češki narodni demokratje odklanjajo pravkar izvedeno priznanje Sovjetske Unije s strani češkoslovaške vlade. Njih idejni in politični vodja dr. Karel Kramar je napisal ob tej priliki v velikih »Narodnih Listih« uvodni članek, v katerem je zapisal med drugim: »Slovansko izdaistvo je dopolnjeno, največji slovanski zločin je storjen. Ne moremo si danes več misliti, da se bo našel še en sam Rus, ki bi bil pripravljen, žrtvovati eno samo kapljico krvi za tiste, ki so se na tako odvraten način pokazali nevhvaležni. Vsi dobri Rusi si morejo danes misliti, da so bile milijonske človeške žrtve ruskih ljudi zastoj in da nismo vredni velikega daru ljubezni in heroizma ruskega človeka. Zelo se bojim, da bo kletev vseh tistih, ki so padli za našo svobodo in ki se še danes zanjo žrtvujejo, da bo kletev milijonov mrtvih večno obremenjevala slovanske narode. Bojim se, da bo narod češkoslovaški nosil posledice.«

Za združitev nacionalnih gibanj

V Jugoslaviji imamo sedaj že celo vrsto pokretov, ki imajo slične tenence in cilje. Tu je na primer naše narodno-socialno gibanje, onstran Sotle imajo Jugoslovensko akcijo, v Dravski banovini je zavzel velike dimenzije »Boj«, sami pojavi, ki dokazujejo, da je narod sit oficijelnega strankarstva ter da si želi enega velikega vsenacionalnega gibanja. Stranka je stranka in strank je narod že do grla sit. Narod si želi dinamične razgibanosti kot izraz močne politične volje. Bilo bi torej zelo umestno, če bi se poklicani činitelji teh pokretov, h katerim prištevamo tudi razna mladinska gibanja, znašli na eni platformi, in sicer tako, da bi se pogajali vsaj za ustanovitev ene federacije vseh identičnih gibanj, če že popolna spojitve iz politično-kemičnih razlogov ni mogoča. Dobro bi torej bilo, če bi ti činitelji začeli o tem razmišljati. Prenaglati se sicer ni treba, zavlačevanje tega vprašanja pa tudi ne bi bilo koristno.

Poravnajte naročnino!

Gosposka ulica 13

Izdajstvo avstrijskih socialističnih prvakov

Beograjsko marksistično glasilo pere avstrijskim sodrugom glave — Marksisti v lastnem zrcalu

Beograd, 13. junija.

Tukajšnje »Radničko Jedinstvo«, glasilo marksizma v južnih krajih naše kraljevine, nekoliko drugače tolmači izdajstvo avstrijskih socialističnih prvakov ob priliki državljanske vojne v februarju lanskega leta. Ker prinaša mariborska »Volksstimme« in z njo tudi »Delavska politika« razne rekapitulacije teh dogodkov iz avstrijskih peres, pa bodi v »Borbi« dovoljen ponatis članaka, ki ga je objavilo »Radničko Jedinstvo« in ki pomeni uničujočo kritiko bojazljivosti avstrijskih socialističnih prvakov. Kritika je tem pikantnejša, ker prihaja iz rdečega tabora in ker se bratci medsebojno temeljiteje poznajo. »Radničko Jedinstvo« piše:

»Kada je izbila krvava pobuna avstrijskih radnika protiv vlade dr. Dollfussa, onda se najveći deo vodja avstrijske socialne demokracije i avstrijskih sindikata poneo skroz i skroz kukavički i sramno. U ovoj krvavoj pobuni u kojoj se rešavala egzistencija avstrijskog proletarijata i njegovog pokreta, izuzev dr. Bauera i Deutscha, skoro niko od drugih socialističkih prvaka nije se čuo živ. Oni su jednostavno dezertirali iz borbe. Mnogi su to učinili na taj način, što su se, još u samom početku pobune, dali uhapsiti od strane vladinih organa ili što su se sami prijavili ovim organima radi hapšenja.

Medjutim, ovih dana su skoro svi ovi u početku pobune pohapšeni socialistički vodji pušteni od strane vlade dr. Dollfussa na slobodu. To je izazvalo nepopisno moralno osudu i moralno gnušanje ne samo u svima redovima avstrijskog proletarijata, nego i u svima drugim čestitim političkim krugovima. Jer

to puštanje ovih socialističkih vodja na slobodu došlo je kao posledica jedne sramne i izdajničke pogodbe ovih vodja sa dr. Dollfussom.

Naime, dr. Dollfuss je dao opštu omestiju ovim socialističkim vodjam, sa jedne strane zbog toga, što su mu oni izjavili lojalnost i privrženost i sa druge strane zbog toga, što su mu dobrovoljno predali u šake celokupnu imovinu avstrijskih sindikata, koja je bila prenetu u Švajcarsku. Taj sramni posao obavili su, u ime ovih socialističkih vodja, istaknuti sindikalni funkcioneri Franz Kogler, Alois Bauer i Emil Šafranek. Oni su, u početku pobune, takodje bili uapšeni. Ali su nedavno iz zatvora iznenada pušteni na slobodu i nad njima je svaki krivični progon obustavljen. Oni su iz Austrije, u pratnji jednog civilnog policajca, krenuli u Švajcarsku, gde su iz banke podigli milijunske svote sindikalnoga novca i sa tim novcem se, opet u pratnji toga civilnoga policajca, vratili u Austriju, gde su ga predali vladi dr. Dollfussa.

Dakle, po tu cenu izdaje radničke klase i predaje njenog novca vladi dr. Dollfussa, ovi socialistički prvaci su dobili amnestiju i slobodu. Medju ovim, na ovaj način amnestiranim socialističkim vodjama nalaze se: dr. Renner, dr. Ellenbogen, Danneberg, Schneidmann, Breitner, Speiser, Weber, Sever, Friedjung i drugi. To su sve socialistički narodni poslanici, opštinski odbornici, visoki partijski funkcioneri, profesori univerziteta, advokati itd. Koliko je velika i sramna izdaja ovih socialističkih vodja, najbolje se vidi iz toga, što je vlada dr. Dollfussa zaštitila avstrijskoj štampi, da ma šta o tome piše.

Kako je nemška mladina sodila socijalni demokraciji

Nov pokret ima z ozirom na čas trajanja v sebi nekaj mladega in to: čim bolj je nov, tem mlajši je. Tu najdemo prvo psihološko povezanost, ko se druži mlado z mladim. Mladina je v svojem duševnem čutenju zelo občutljiva in hitro spozna v markiranem pokretu prepletkano strankarjenje. Zato je zanjo dosegljiv le pokret, ki sloni na izmeritvi ekstremov: brezkompromisnost, asentimentalnost. To je v tesni zvezi z ničejanskim sanjarjenjem mladega človeka, pa bodi ta desničar ali levičar.

Mlad človek se zave svojega življenja v prekipenju svojih sil, spozna nesmiselnost življenja starega sistema in hoče z odločno, a naivno gesto zasukati svet na svoj tir mišljenja. Včasih je tudi idealizem naivnost, ako n. pr. mlad, neizkušen človek v svojih načrtih ne upošteva vseh vulgarnih zakonov življenja. Od tod naivne prognoze in naivni programi. Nevarnost je tudi v tem, da je že marsikateri »žid« ogoljufal mladega naivneža, ko je izrabil njegove težnje v svojo korist. Tako so se tudi našli ljudje, ki so razkazovali naivnemu delavstvu in naivni mladini prizore iz rajskega življenja, uvrstili potek prizorov v znanstven sistem, da je bilo vse neovrgljivo, v znanosti utemeljeno in zasidrano ter od poedinca nepremagljivo. Socijalna demokracija je institucija, ki z vsemi psihološkimi pripomočki zaslužuje sočloveka v zaverovanje v preteklost. Saj je njena krilatica... »če hočemo ta problem pravilno razumeti, moramo začeti z dobo, ko je postajal človek družabno bitje«. Istočasno pa ga zavaja v zamaknenje, v bodočnost, da ga lahko v njegovi duhovni odsotnosti mirno »opljačka«. Socijalni demokrati tvorijo kasto, ki ne prodaja svojih psiholoških izsledkov.

Ne strelivo, tudi ne denar — ne vlada sveta, niti ga ne ustrahuje. Tudi dialektični materializem je le strašilo. — Orožje sodobnega razumnika je psiholo-

gija, z njo zaslužuje človek sočloveka, da mu služi.

To spoznanje, da moderni, historično razvojni sistem iskanja materije, ni sistem iskanja materije, ni sistem celotnega življenja, je nestalo v nerazumevanju mladine s strani starih. To je bil prvi polom nemškega marksizma med mladino, ko ni več zaupala prefriganim ali pa idealistično naivnim mentorjem. Začenja je doba obupavanja, ko se je pričela čutiti osamljeno, izrabljeno, nemočno, od starih pokvarjeno in nezmožno pozitivnega življenja. Nekateri so obesili filozofiranja »na klin« in se vrgli v praktično izvedbo, materialističnih nauk: življenje je samemu sebi namen, torej ne misli, ker ni časa, raje živi, kakor si se naučil: seksus, glad, žej; gibanje materije, dinamika: šport, rekorderstvo, športni fanatizem brez sleherne duhovne vsebine, ker duhovni svet je stvar buržujev, ker so le ti toliko neumni, da se spuščajo v reševanje nerešljivih problemov. Torej misli le buržuji? — Misleči del mladine pa se je zatekel v razkrojevalno izživljanje, pesimizem, negativizem, življenjski zastoj, ali pa je preskočil v »življenjsko akrobatiko«: komunizem. Mladina je preživljala svojo življenjsko krizo, ki jo je premagala zdrava, sveža vitalnost mladine, ki je prišla do duška v vstajajočem pokretu. Nič predsodkov, brez cimerkanja smelo na dan, v življenje! Bilo je iskanje in smelo riskiranje; pozitivno uveljavljanje samega sebe. Našli so se ljudje, ki so razumeli zdravi moment ustvarjanja v življenju mladine in zgodilo se je, da je mladina usmrtila nemško socijalno demokracijo, kot maščevanje za vse njene laži in goljufije. Socijalna demokracija se je prikazala kot pretepen perverzni stavec, ki je hotel v svoji degeneriranosti živeti ob zdravem, mladem telesu. Mladina je spoznala njegovo hinavščino in se maščevala.

Pregled

Val terorja v Avstriji

V sosedni republiki, Avstriji, se nikakor ne morejo pomiriti. Vlada, ki jo odklanja nad 70 odstotkov avstrijskega prebivalstva, se nahaja v obupni defenzivi proti naraščajoči opoziciji narodnega socializma, ki mu pa marksizem, kolikor ga je še ostalo po februarjskih dogodkih, pridno sekundira. Ob koncu preteklega tedna se je razlil po Avstriji nov val terorističnih napadov na železniške objekte, poslopja itd., prasketale so pedarde in eksplodirali so pekleni stroji v takem izobilju, kakor ga niso bili vajeni niti Makedonci. Pri tem pa so storili po dobro izdelanem načrtu strogo pazili na to, da ni bilo človeških žrtev. Na mestih, kjer so bile take eksplozije, so našli celo listke, naj se vlakopremno osobje ne boji, kajti boj ilegalne in neznane opozicije velja samo materijalu, ki ga vlada mora obnavljati, če noče izzvati inozemstva radi internacionalnega prometa preko avstrijskega ozemlja. Par storilcev so že postavili pred preki sod, toda vlada si ne upa še prilivati olja v ogenj in tako tudi ni bilo smrtnih obsodb. Vsa znamenja kažejo, da se nagiha era Dollfussovega kurza v Avstriji svojemu koncu. Ker je marksizem že prej izgubil vsled strahopetnosti marksističnih prvakov vse šanse za zadnjo bitko, ne more biti nobenega dvoma, kje bo zmaga. Triumfal bo naposled hitlerizem, ki je zajel vso avstrijsko mladino in srednjo generacijo do povprečno 35. leta. Stara generacija se poleg oficijelnega aparata še edina navdušuje za »samostojno Avstrijo« in za povratak »presvitile dinastije Habsburžanov«.

Jugoslovensko-francoski odnošaji

Poset našega zunanjega ministra v Parizu je na videz način manifestiral staro in preizkušeno prijateljstvo med obema državama. Ves francoski in tudi ostali svetovni tisk se je bavil s tem obiskom, ki je padel časovno pravkar v zanimivo fazo mednarodne politične situacije. Francoski zunanji minister Barthou si je zamislil na podlagi ideje o varnosti kot pogoj za poznejšo razorožitev sistem regionalnih paktov, s katerimi bi se povezale Francija, sovjetska Rusija, Mala antanta in države podpisnice balkanskega sporazuma. V razgovorih med g. Jevtičem in francoskim zunanjim ministrom pa je igralo prav odločilno vlogo tudi vprašanje jugoslovansko-italijanskega zblizanja, ki ga hoče Francija na vsak način pospešiti, ker ji tako vevajo interesi zasnovanega sistema varnosti. Listi so poročali celo o možnosti francosko-italijansko-jugoslovanske prijateljske pogodbe. Ko pišemo te vrstice, je g. Jevtič že v Beogradu, tako da bodo prihodnji dnevi pokazali, kakšen je rezultat pariških razgovorov.

Oborožitvene težnje

Odkar so uspavali ženevsko konferenco in odkar se tam še samo pomenujejo o raznih brezpomembnih »subkomisijah«, je nastalo pravečato tekmovalstvo v oboroževanju. Vse države se pripravljajo v smislu pregovorov »si vis pacem, para bellum«. Francija zvišuje milijardne kredite za vojsko in mornarico, v angleških tvornicah in ladjedelnicah delajo z mrzlično naglico. Japonska sploh ne prikriva svojega mrzličnega oboroževanja in Italija je pravkar pričela z gradnjo dveh bojnih križark po 35.000 ton. Po vsem tem je tudi razumljivo, zakaj Nemčija za časa razorožitvenih pogajanj ni držala križem rok. Po teh značkih sodeč, se nič dobrega ne pripravlja, je pa tudi stara resnica, da se napovedanih revolucij in konflagracij ni nikdar bati. Leta 1914. je bilo tako tiho, nič ni motilo idile, razun par oblakov na horizontu, pa je vendarle zagrmelo, da je nevihta trajala cela štiri leta. Veliko vlogo igra v oboroževanju tudi vprašanje zaposlitve in profita pri nakupu in dobavi materijala. Mir sam pa ni tako ogrožen, kakor bi človek mislil na prvi pogled, ker za vojno primanjkuje denarja in predvsem moralne pripravljenosti tistih, ki bi morali v strelske

larke. Zadnja vojna je bila le nekaka »generalka« in tehnična predigra. V Evropi ni zaenkrat upravičena bojazen, pač pa se lahko vname in zaiskri na Daljnem vzhodu.

Ameriki grozi boljševizem?

Poleg strahovitih elementarnih nesreč, pretresa Zedinjene države vihar divjih stavk po rudnikih, elektrarnah, klavnicah in drugih velepodjetjih. Komaj zaduši policija en nemir, že se po-

javi v kakem drugem industrijskem centru nova revolta. Zdi se, da so v USA temne sile na delu, sile, inspirirane iz Moskve z namenom, na bi na razvalinah nebotičnega kapitalizma zgradile zašilno kulo rdečega boljševizma. Nevarnost je tam res velika, vendar bi bil to samomor Amerike. Evropi bi bilo lahko izvesti popolno izolacijo napram kaki boljševizirani Ameriki. V lastno pest bi se smejala le evropska produkcija, ki je eventualni boljševiški kaos v Ameriki ne samo ne bi motil, nego še celo pospešil.

Korupcija v Sovjetski Rusiji

Boljševizem se krha v Ukrajini in v ruski srednji Aziji - Člani „čeke“ in državni pravniki v mrežah korupcije - Iz boljševiškega „raja“

Dne 2. januarja l. 1933. je izdal glavni izvršni odbor komunistične stranke v Moskvi znan dekret o »čiščenju« stranke, ki še danes, skoraj po preteku poldruga leta, ni končano. V prvi etapi — t. j. do zadnjega kongresa stranke — so »čištilne« komisije pregledale obisti 1.058.153 članov in od teh izključili celih 17% radi »buržoaznega« ponašanja in kršitve politične discipline. »Čiščenje« je naperjeno v prvi vrsti proti silno razpredeni korupciji, ki potemtakem ni samo nekaj monopol nacionalnega in meščanskega zapada, kakor pridigujejo ob vsaki priliki apostoli zveličavnega marksizma, v drugi vrsti pa proti raznim nacionalnim pojavom sredi boljševiškega »paradiža«. Sedaj še hočejo prerešetati 745.360 članov stranke v severnem Kavkazu, v guvernijah Harkov, Černigovsk in Dnjepropetrovsk, v ruski Srednji Aziji, ob Črnem morju ter v guvernji Gorki (Nižnoj Novgorod).

Sovijske oblastvenike v Moskvi je že nekoliko strah pred ogromno korupcijo, ki gloda že živčevje političnega sistema današnje Rusije. V zadnjih mesecih so odkrili celo vrsto ogromnih afer, čijih nosilci in krivci so bili člani zloglasne »čeke« in med katerimi se nahajajo celo državni pravdniki, torej tisti, ki bi bili po svojem poslanstvu najbolj poklicani, lebdeti nad moralno čistostjo sovjetske državne uprave. Pri čiščenju pa te uradne komisije doslej niso imele lahkega posla, ker se je ugotovilo, da člani sovjetov — zlasti pa na deželi — kujejo svoje zarote navzgor s pomočjo brezkompromisne molččnosti. Zato pa je Moskva pozvala pokrajinski tisk, naj brez ozira na osebe in funkcije pomaga

s svojimi odkritji »čištilnim« komisijam v njih težavnem poslu.

Boli zanimivo kakor boljševiška korupcija, pa je za nas Južne Slované dejstvo, da v Rusiji kljub divjaškemu terorju režima nacionalna ideja še ni umrla. Probujajoči se nacionalizem v Ukrajini in pa v ruski Srednji Aziji dela Moskvi hude skrbi. Kako močno je to nacionalno gibanje zlasti v Ukrajini, je razvidno že iz golega dejstva, da ukrajinski boljševiki (v diametralnem nasprotju z moskovsko politiko) podpirajo ukrajinske nacionaliste v šolstvu, na univerzah. V Kijevu, torej glavnem mestu Ukrajine, so razmere s stališča Moskve tako razdrapane, da so morali štiri petine občinskih svetovalcev nadomestiti s samimi funkcionarji iz Moskve.

Nič boljše pa ni v srednji ruski Aziji, kjer igrajo poleg nacionalnih razlik in predsodkov še tudi plemenski, socialni in verski momenti odločilno vlogo. Popolno uničenje kmetijske svobode potom »socializacije« agrarne produkcije, je izzvalo revoltirane posestnike, da so našli v bližnjem Afganistanu in v Perziji pomoč v obliki orožja in municije, tako, da jih je Moskva v gvezilski vojni le težko krotila. Nacionalistična gibanja pa so nastala tudi v severnem Kavkazu ter med tatarskim prebivalstvom v Krimu. Kljub oficelnim tiradom Moskve je danes že dognano, da se boljševizem v ruskem narodu krha, ker se poraja na obzorju solnce nacionalne ideje. Še leži mrak nad Rusijo, nobenega dvoma pa ne more več biti o tem, da bo boljševizem klaverno odigral svojo nepopisno krvavo vlogo.

Jugoslovanska mladina je bila tudi med vojno na svojem mestu in doprinesla svoj velik obol k naši osvoboditvi. Bila je vedno v prvih vrstah z orožjem v rokah, da se bori za ustvaritev idej, ki jih je propovedovala za časa miru. Medtem ko je del te mladine rušil Avstrijo v redovih dobrovoljcev, je drugi del izpodkopaval doma temelje trhlj stavbi — in zato polnil njene temnice.

Današnja mladina pa je razdvojena in nezadovoljna, razočarana nad vsem in nad samo seboj. To je konstatacija, ki ni razveseljiva. Tega pa ni kriva ona sama. Bila je tolikokrat prevarana in izrabljena, z njenimi ideali se je trgovalo, jih blatilo in ni čudo, če je večji del mladine postal popolnoma — pasiven. Iz tega stanja pa je treba najti izhod! Ta izhod mora najti mladina sama! Uvideti mora, da za njo ni mesta v stran kah!!! Za sebe mora najti drugo polje interesa, kjer bo lahko razvila svoje sile v pravcu prave in koristne delavnosti. To polje pa ji bo: delo za nacionalen, socialen in s tem v zvezi kulturni napredek našega naroda!

Nacionalni program današnje mladine bi bil: velika in edinstvena jugoslovanska država z enim in edinstvenim jugoslovanskim narodom! Poleg tega na-

cionalnega programa, pa mora mladina imeti tudi svoj socialni in kulturni program. V sedanjosti pa se vsi trije programi tako vežejo medsebojno, da lahko rečemo, da je nemožen vsak nacionalni pokret, ki obenem ne bi vseboval tudi socialnost in kulturo. Čas, v katerem živimo, to potrjuje najlepše. Boda našega kmeta in delavca, brezposelnost tako med delavstvom kot inteligenco, so pojavi, ki morajo zainteresirati vsakega pravega nacionalista in ga prisiliti, da išče izhod iz tega. Nemožna je velika Jugoslavija, če ne bo v njej zadovoljnega naroda.

Nacionalno-socialni program je danes tako važen in stvaren, da mora okoli sebe zbrati velik del mladine, ki bo posvetila vse sile za dosego smotrov. Na osnovi tega nacionalno-socialnega programa bo grajena lepša bodočnost.

Prava, jugoslovanska mladina se bo oklenila zdravih pokretov, ki streme za socialnim, nacionalnim in kulturnim preporodom velike jugoslovanske države!

Maribor Mimogrede

V nekem ljubljanskem glasilu se ustvarja mnenje, kakor da je bojevniško gibanje »klerikalna« stvar, ki da se ga naj izogibajo pravoverni monopolpatriotje kakor gadijega Nekam čudna je ta trditve, če pomislimo, da je po mnenju te gospode popolnoma v redu, če kak bivši pristav SLS pristopi edino k zveličavni stranki monopolcev. Tako na primer nikdo ni protestiral, ko sta se pojavila v njih sredini (recimo) ljubljanski podžupan g. Evgen Jarc in pa sedanji senator dr. Rožič. Bilo bi res zlobno, imenovati oficelno stranko zaradi teh političnih konverzacij »maskiran klerikalizem«. Ravno tako je z bojevniškim gibanjem, v katerem so seveda tudi »klerikalci«, prav tako, kakor v omenjeni politični stranki, ki je pa radi tega prav toliko »klerikalna« kar je po trditvah »Jutra« baje »klerikalne« bojevniški pokret. Če greš v politično skupino »Jutra«, si »nacionalen človek«, pa naj si je sedaj tvoja politična preteklost taka ali taka. Če si pa tako drzen, da si usojaš še imeti kako drugo mnenje, se avtomatično zbrisejo vse tvoje zasluge za nacionalno stvar, ker drugače po mnenju »Jutra« biti ne more. V Mariboru ima neki občinski prvak in odvetnik iz tabora monopolcev za odvetniškega substituta tovariša iz takozvanega »punktaškega« tabora in vendar še nikdo ni rekel, da je dotični prvak radi tega »klerikalec«. Sodelovanje s »klerikalci« je dovoljeno le jutrovcem, kakor imajo monopol na pobijanje »punktaštva« samo pravoverni odličniki iz ožjega kroga »Jutra«.

USTANOVNI OBČNI ZBOR MARIBOR-SKEGA »BOJA«

V nabito polni mali dvorani Narodnega doma se je vršil včeraj ustanovni občni zbor združenja borcev Jugoslavije, »Boja«. Predsednik pripravljalnega odbora tov. Peric je pozdravil številno navzoče tovariše, nato pa je predlagal udanostno brzojavko Nj. Vel. Kralju in pozdravno brzojavko banu dr. Marušiču. Prisotni so stoje navdušeno pozdravili ta sklep. Besedo je dobil nato tov. Vladislav Fabjančič, glavni tajnik in urednik »Preloma« iz Ljubljane. Govoril je še proti političnem dvoživkarstvu (biti član JNS in član »Boja«) v ostrem tonu podnačelnik delavnice državnih železnic, inž. Gruden, ki je zahteval izstop bojevnikov iz JNS.

Govornik je v enournem govoru pojasnil postanek in smernice novega ljudskega gibanja v Dravski banovini ter zlasti na ugovit način zavrnil vse proti voditeljem tega gibanja izmišljene očitke ter je žel za svoja nad vse zanimiva izvajanja navdušeno priznanje. Po poročilih tov. Kapusa in Lenarta je občni zbor končno izvolil novi odbor, ki je sestavljen takole: predsednik Franjo Geč, kapetan v p.: odborniki: dr. Janko Pihlar, Andrej Senčar, Franjo Skušek, Fran Knez, dr. Vladimir Kralj, dr. Fran Pavlič, Drago Tražnik in Franc Deželak. Namestniki so Albert Krapša, Janko Furlan in Jože Planišec. V nadzorstvo so bili izvoljeni:

sledeči tovariši: Hinko Saks, Rudolf Hrovat, Vekoslav Španger, Fran Kramberger, mag. ph. Drago Šega, Jakob Lah in Josip Frelj. Sklepoma se je novi predsednik tov. Geč zahvalil vsem tovarišem za disciplinirani potek občnega zbora, ki se bo lotil sedaj velikega dela.

SESTANEK DELAVSTVA.

V soboto 16. t. m. ob 20. uri bo v gostilniških prostorih pri »Belem zajcu« na Meljski cesti sestanek delavstva mestne občine. Govorilo se bo o važnih delavskih zadevah, kakor: o starostnem zavarovanju, službeni pragmatiki in gospodarski politiki naše občine. Vabljeni so tudi delavstvo iz drugih tovarn!

»DOMOVINSKI DAN«

pri Sv. Marjeti v Pesnici, znana tradicionalna prireditev pomladka in odbora Jadranske straže v tem lepem obmejnem kraju, se bo vršila 17. junija ob 3. popoldan pri g. Šikerju. Iz Maribora (Trg svobode) vozijo ob 2. uri popoldan avtobusi. Prijaviti se je treba pri JS v Mariboru.

Celje

DELAJSKO PREDAVANJE.

Podružnica Narodno strokovne zveze v Celju priredi v soboto 16. t. m. ob 18. uri pri »Skalni kleti« predavanje za svoje članstvo. Predaval bo tov. dr. Branko Alujevič iz Ljubljane o socialni zakonodaji. Vabljeni so tudi somišljeniki našega pokreta!

Velenje

USPELI SHOD NSZ.

Preteklo nedeljo je priredila Narodno strokovna zveza v Velenju shod, ki je uspel v vseh ozirih. Vršil se je v Rudarskem domu, katerega je narodno delavstvo docela napolnilo. Kot glavni govornik je nastopil tov. Tone Bajt iz Maribora. Obrazložil nam je prilike, v katerih živi današnje dni delavstvo, katerega brezobzirno izkoriščata tako inozemski kakor domači kapitalist. Ostro je kritiziral namero delodajalcev za izpremembo obrtnega zakona. Proti temu bo nastopilo delavstvo in namesčerstvo skupno. Po obširnem poročilu se je razvila debata, v katero so posegli tov. Polanc, Pevec in drugi. Sklenilo se je tudi, da bo v juliju organiziran večji delavski shod v Velenju. Ob koncu je k organizaciji zopet pristopilo prav lepo število delavcev.

Rečica ob Savinji

BILO SREČNO!

Pred kratkim sta se poročila France Kolar, šolski upravitelj v Rečici ob Savinji in Marija Majerholdova, učiteljica v Bočni. Oba sta znana nacionalna delavca in naročnika našega lista. Želimo jima obilo sreče v skupnem življenju z nado, da bo njuno delo v prid zdravega nacionalnega pokreta podvojeno! Bilo srečno!

50.000 adres bo imel »Veliki adresar za mesto Maribor in širjo okolico«. Najboljša reklama za vsakega obrtnika in trgovca, najboljše informacija za vsakega, ki rabi adresse, ker bo adresar popolen in bo vseboval vse osebe s točnimi adresami. Žurite se z naročili pri Tiskovni založbi r. z. z o. z. v Mariboru. Gregorčičeva ulica 26, telefon 29-70.

Za jugoslovansko mladino ni mesta v strankah!

Ona se naj oklene zdravih pokretov!

Našo mladino se često hvali in to s polnim pravom. Vse nove in zdrave ideje najdejo v mladini najvnetejše pristase, vsi novi idejni pokreti pa najzvestejše naslednike. Zato vsak pokrc skuša, da dobi v svoje vrste čim več mladine, kar je povsem razumljivo: mladina je vedno bila in bo glavni nosilec borbenosti in idealizma.

Naša mladina, ozir, njen velik del, je danes daleč od onega velikega idealizma, ki ji je namenjen v življenju naroda. Takoj pa je treba poudariti, da ni kriva mladina sama stanja, ki je danes v njenih vrstah. Današnja mladost nosi v sebi vse dobre in plemenite kali, ki so jih prav tako nosile generacije pred njo. Edino kar je: **Te kali se niso mogle razrasti.** Mladina, idealna in neizkušena, v povojnem kaosu ni mogla najti svoje prave linije. Zato tudi ni mogla dovolj močno poseči v naše javno življenje. Nasprotno pa so našle močan refleks v njenih vrstah žalostne in jalove strankarske borbe, ki se jih je tudi mladina poprijela z mladostnim žarom.

Povsem ista neorientiranost, ki je vladala po vojni v vrstah starejših, se je

prenesla tudi na mladino. Ni pa bilo nikogar, ki bi mladini pokazal pravo smer, pravo pot, ki bi jo morala hoditi. Logična posledica idejne neorientiranosti mladine je bila, da ni mogla nikjer uporabiti svojega vpliva na razvoj prilik v našem javnem življenju.

To stanje vlada deloma še danes, ne sme pa trajati več dolgo. Taka brezidejna orientiranost ni dostojna naše mladine. Današnja mladina si naj postavi za vzor predvojno mladino. Predvojna mladina je bila edinstvena, stala je v isti črti in imela iste smotre. Medtem ko so politične skupine s kompromisi in državopravnimi debatami podaljševale življenje avstro-ogrske monarhije, je takratna mladina prešla k realnemu delu. Pričela je ostro in brezkompromisno borbo za svoje ideje in za uresničenje narodnih idealov. Njen vpliv je rastel. Svoje ideje je ta mladina prenesla tudi na starejšo generacijo in politične skupine in jih prisilila k delu. Vse to je pripomoglo k ustvaritvi uresničenja narodnih idealov in k propadu avstro-ogrske monarhije. Mladina je v tem razdobju našega nacionalnega preporoda storila svojo dolžnost v polni meri.

Proslava mednarodnega zadružnega dne

„Vsi za enega, eden za vse!“

Kakor vsak veliki pokret, tako je došlo tudi zadružništvo en dan v letu, ki naj bi predstavljal praznik zadružne misli, obenem pa tudi praznik miru in sprave med narodi. Letos je Mednarodna zadružna zveza v Londonu določila 1. julij kot mednarodni zadružni dan. Zadružništvo, ki je danes ena najbolj razširjenih organizacij, pokret, ki si je osvojil že vseh pet kontinentov, praznuje in manifestira ta dan svojo misel, ki je po tolikih bojih in napadih ostala čista in nespremenjena, ostala taka, kakršna je bila prvi dan, ko se je porodila. Mnogo borb je že dobljenih, mnogo se jih še pripravlja, toda zadružna misel je neranjiva in ta zadružna misel zmaga, vedno le zmaga, ker je čista in neoskrunjena. Orožje ji je enakost, a ščit pravica, ki je in ostane nepremagljiva.

Zibelka zadružništva je Anglija. V malem industrijskem mestecu Farnham so osnovali siromašni tkalci tamošnje tvornice leta 1769 prvo zadrugo, ki je pa o usahnila.

so vse te zadruge po kratkem življenju setih let začno kliti v Angliji nabavljalne zadruge kot rezultat potrebe pa tudi propagande. Toda radi organizatoričnih napak, pa tudi radi nepripravljenosti mas stala nepoznana. Šele po preteku petdeset let je v Angliji nastala prva zadruga.

Na evropskem kontinentu je osnovana prva nabavljalna zadruga v Lyonu leta 1832 na iniciativo Charlesa Fouriera pod imenom »Resnična in socialna trgovina«. Istega leta so osnovali pod vplivom F. Buchesa mizarji v Parizu slično zadrugo. Pod vplivom slabih žetev in gladu so se v Nemčiji in Švici koncem prve polovice 19. stoletja formirali razne združbe konzumentov, katere lahko smatramo kot predhodnike današnjih zadrug. Odslej se je stalno skušalo zadružno organizirati obrtnike in delavce, bodisi v cilju skupne proizvodnje ali pa z namenom skupnega kritja potreb.

Napočilo je l. 1844, ki pomeni v zadružništvu mejnik med temo in svetlobo, mejo med poizkusi ter realnim ustvarjanjem delom. Tega leta je vladala v malem tvorniškem mestecu Rochdalu (Anglija) velika beda, ki je bila posledica splošne bede, nastale radi vpeljeve novih tkaljskih strojev in neprestanih stavk. Na zborovanju tkalcev flanela, ki jih je neuspela stavka vrgla iz ravnotežja, je bila sprožena misel samopomoči, ki naj bi se uresničila z otvoritvijo male zadružne prodajalne.

Tako je nastala prva zadruga, ki je postala zadružni tip in vzgled vsemu svetu. Ker niso prejšnje zadruge uspeli samo radi nepravilne delitve dobička, je predlagal tkalec Charles Howard, znan danes pod imenom zadružni Arhimed, da naj se prebitek podeli sorazmerno z nakupom v zadrugi. Istočasno je pa predložil tudi obrestovanje deležev. Na dan 21. decembra 1844. leta so v neki stranski ulici odprli majhen lokal, v katerem so imeli samo za 14 funt-sterlingov blaga in sicer: maslo, moko, ovseni zdrob in

sveče. Kmalu se je nabralo pred to branjarijo polno mestnih pobalnikov, ki so zasmehovali uboge tkalce, »ki hočejo biti trgovci« ter na njih račun zbijali razne šale. Toda temeljni kamen zadružništvu je bil položen. Položili ga niso učeni ljudje, položili so ga revni delavci, 28 siromašnih tkalcev, pravični pionirjev, med katerimi je bila ena žena. Ne znanost, ne veda ni ustvarila današnje zadruge. Ustvarila jih je potreba sodelovanja in samopomoči. In iz tega skromnega zametka je danes vzrastla silna in ogromna organizacija, silna po svoji moči, ogromna po obsegu. Ta zadruga, ki so jo ustanovili pravični pionirji in so jo takrat zasmehovali, poseduje danes večstomiljsko premoženje, lastne plantaže, lastne parobrode in vlake ter lastne tovarne vseh vrst. Uresničila se je ona naša prislovica: »Zrna do zrna pogača, kamen do kamna palača«.

Če pogledamo na danes propadajoči kapitalizem in ga primerjamo z zadružarstvom, vidimo, da stremi kapitalizem za gromadenjem kapitala in bogatenjem manjšine na račun večine, dočim zadružarstvom odklanja dobiček in dovoljuje samo prebitke za kritje stroškov ter nabiranje zadružne glavnice, ki pa je in ostane vedno last onih, ki so jo ustvarili, last zadružnikov. Torej sta si zadružništvo in kapitalizem oprečna prav tako kot zadružništvo in komunizem. Dočim smatramo slednji državo kot nekakega varuha narodnih mas in najboljšo orodje za socialne reforme ter grade pravni in družabni red »od zgoraj«, ne smatra zadružništvo države primernim za socialni preporod. Reforme in socialni ter gospodarski preporodi prihajajo vedno le od osebnosti in socialni red je odvisen od lastnosti istih. V zadružništvu ni mesta borbi razredov, temveč širokemu sodelovanju vseh družabnih slojev. Samo v eni točki soglašata zadružništvo s socializmom in sicer v tem, da se mora človeška družba razumno preurediti. Tudi zadružništvo socializira, toda brez nasilja.

Orisali smo v kratkih potezih nekaj momentov iz zgodovine zadružništva. Iz teh vrstic lahko vsak posname veliki pomen mednarodnega zadružnega dne, ki je pravzaprav ne samo praznik vseli zadružnikov, temveč še več, praznik vseh konzumentov, t. j. nas vseh. Zadružništvo ni privilegij samo nekaterih stanov, ni privilegij kast. Zadružništvo je pokret celokupnega človeštva, ki stremi, kot pravi Hans Müller, za tem, da ustvari pravo ceno, ono ceno, ki je bila ideal srednjeveških cerkvenih očetov in filozofov, katere pa kljub vsem poizkusom niso mogli doseči. In vendar je danes ta ideal dosežen. Doseglo ga je zadružništvo-udruženje, ki teži za tem, da ukine dobiček. In ker je zadružništvo pokret, dostopen celokupnemu človeštvu, je takorekoč dolžnost nas vseh, da se zadružno organiziramo in 1. julija dostojno proslavimo mednarodni zadružni dan z geslom: »Vsi za enega, eden za vse.«

bus bele rase, z njim pa njen privileg obvladovanja sveta. Trenutno je evropskim narodom še dana prilika, urediti to Evropo, bodisi mirnim potom ali z orožjem. Diplomatsko predigo velikega obračuna doživljamo ravno v teh dnevih, toda svetovne vojne se kljub njenim groznim žrtvam ni smatralo za sodišče narodov. Ostal je le majhen evropski obračun v izmeri koalicijskih spopadov v preteklih stoletjih. Izvojevan pa ni bil v slični konstelaciji kakor bivše vojne, prinesel nam tudi ni zedinjene Evrope, nego njeno klaverno razbitost.

Hermann Stegemann pravi v svoji knjigi »Weltwende«, da je bila to zadnja vojna, ki je videla marširati Anglijo v korist evropskega kontinenta, poslednjičkrat je Francija poizkusila s svojo hegemonijo, zadnjičkrat se je borila Avstrija za svoj obstanek in bila je poslednja vojna, v kateri je Rusija nastopila še kot evropska sila. S tem pa je bil evropskemu imperijalizmu izkopen — grob. Že jutri se lahko vname borba za Evrazijo, ne oziraje se na to, da-li bi se pred obračunom v Pacifiku vnela še lokalno-kontinentalna vojna v Evropi. Takrat bo Evropa že stransko torišče in bojišče tega obračuna.

Borba za Evrazijo bo nujno vključila borbo za Evropo, ki je le geografski del evrazijskega ozemlja. Sredozemsko morje je v tej nujno-vzročni zvezi centralno, ne obrobno morje, s tem »mare

internum«, kakor za časa Cezarja in Teoderika. Prej je Sahara delila Afriko in Evropo. Sedaj je obmejni pas potisnjen med Kartum in Senegal. Severna Afrika, podložna nekdanji Rimu, je danes razdeljena med Francijo in Anglijo. Italija si je vzela Tripolitanijsko, Sredozemsko morje pa je pridobilo politično važnost kot v davnih epohah. Odkar je Napoleon stopil na tla Evrope, se je pomembnost severne Afrike še povečala.

Evropa pa v jugovzhodu ni imela sreče, ker je Mustafa Kemal po vojni zadržal s svojo nacionalno revolucijo vsako nadaljnje prodiranje preko Anatolije. Francija je slabe sreče v Siriji, Anglija se bori za ključ Levante, ki obsega Arabijo. Arabci pa Sre- in Transjordanije z njenimi obalami ne marajo več smatrati kot ozemlje pod angleškim protektoratom. Meje Evrope se tu niso razširile niti za las, še večja pa je piana izguba, če pomislimo, da se je Rusija »premaknila« v — Azijo. Politična meja Evrope danes ni na Uralu in Donu, marveč na zapadu Sovjetske Unije. Azija je potisnila Evropo proti zapadu. 100 milijonov ljudi, ki so kljub mongoloidnosti pripadniki bele rase, se je odtujilo evropskemu krogu. V zadnji vojni so se borili Kanadci, južni Afrikanci in Avstralci na evropskih bojnih poljanah, odločali so v morilnem bratomornem klanju bele rase; morja ni več daleč čas, ko bodo kot črnovojniki poslani v odločilno bitko za Pacifik.

Kulturne beležke

Za naš film!

Treba je napraviti konec importu tujeraznega filma. — Tuji filmi kvarijo našo mladino. — Narodno-obrambna važnost.

Beograd, začetkom junija 1934.

V zadnji številki smo prikazali situacijo okoli osnovanja samostojnega »Slovanskega filma«. Pri tem smo pustili popolnoma ob strani situacijo, ki jo ustvarjajo pri nas avstrijsko-židovski in rajhovski filmi. Iz vsega, kar bomo navedli danes, pa bo samo potrdilo činjenico, da moramo Jugoslavlani priti čimprej do svojega, vsaj pa slovanskega filma.

Vsa jugoslovanska kino podjetja so vezana filmov, redko na kvalitativno boljše francoske in angleške filme. Glavno vlogo igra na import pretežno avstrijskih in nemških tu razumljivo »popularnost« filma, ne oziraje se na kvaliteto. Tuji, importirani filmi donesajo prav lepe dohodke državi (carina, davek), kakor tudi kino podjetnikom. Nihče pa pri tem ne pomisli, da vse to ne otehta škode, ki jo napravi čisto malovreden film. — Sodobni film je kot moderna tehnična iznajdba (zvok, najnovejša: plastika!) takega pomena, da mu mora slediti vsakdo, ki noče zaostati. Gre to tako daleč, da je film, oziroma kino postal del življenjske potrebe sodobnega človeka. Naša narodna gledališča in prosvetna društva s svojimi predstavami ne morejo za njim, ker je povsem različen njihov ustroj, način, predvsem pa gmotno stanje. Lahko bi rekli, da je film zrastle preko knjige, preko gledališča. In s tem je treba računati, ker se moramo zavedati vpliva, ki ga ima film na človeka, predvsem pa na mladino. Kinogledališča lahko nudijo za majhen denar vsakomur oddiha, zabave in potka takorekoč »na brzu ruku«. Poset naših gledališč pa je onemogočen širokim masam radi sorazmerno visoke vstopnine. In knjiga? Saj mnogokrat v tej naglici človek nima časa za čitanje, predvsem človek iz mase. In zakaj bi čital? Ves roman mu prikaže v pičlih dveh urah film in to poceni, kar je glavno! — Saj bi bilo do sem še vse v redu. Sedaj pa pride vzgojni moment povprečnega filma za narod, predvsem pa za mladino. Vedeti moramo, kaj nudijo importirani filmi kvalitativno. Prišli bomo do žalostnih zaključkov, da je nad 70% importiranih filmov dvomljive, plehke vrednosti, preračunane na tendenco ali pa na najnižje instinkte človeka. In take filme gleda tudi naša mladina. Tej naši mladini se prikazuje življenje v taki osladnosti, da ni čudno, če mladina baš pod vplivom filma pogosto obupa nad samo seboj, ko v realnosti naleti na ovire. Ob vsaki priliki stokamo nad našo mladino. Njenih zablod dolžimo šolo, krivca se išče povsod, samo na to zlo ne pokaže nihče. Koliko bi lahko navedli primerov o zablodah mladine, pa o tem prejasno priča naše dnevno časopisje v svojih poročilih. Film je on, ki je vsilil mladini v zavest domnevo, da je življenje samo lahкотen flirt in pustolovščina, a ne boj za obstanek, na katerega je treba

biti pripravljen. Koliko tatvin, vlomov in drugih kriminalnih deliktov ima na vesti film! Večina importiranih filmov je torej pravo zlo in mirne duše lahko rečemo: Kakor je alkohol kuga za narod, je tako uvažanje filmov in njih površna cenzura od strani oblasti zločin! — Kak vpliv pa ima taka filmska »umetnost« v pogledu narodno-obrambne dela bo jasno vsakomur, ki ve, kako so ti filmi običajno pobarvani. Prihodnjiki se bomo obširneje dotaknili tudi tega, iz vsega pa bo razvidno, da pri nameri ustvaritve »Slovanskega filma« ne igra vlogo denar, temveč nekaj povsem drugega... Makso Furijan.

* Ob tej priliki bi mi opozorili samo na ljubljansko Zvezo kulturnih društev, ki jo imajo v rokah ljudje, ki baš v sedanjem času toliko vedo povedati o svojih »patriotskih namerah«. Imenovana zveza prikazuje pod svojo firmo filme, ki so vse prej kot v skladu z jugoslovansko miselnostjo. Sicer se pa bomo tudi s tem obširneje pobavili v eni prihodnjih števil našega lista. (Pripomba uredništva.)

Črna

PROTESTNO ZBOROVANJE.

Protestni shod tukajšnje podružnice Narodno strokovne zveze je pokazal, da se naše postojanke z vsakim dnem jačajo in da se narodno delavstvo v polni meri zaveda svojih pravic. — Na shodu, ki je bil mnogoštevilno obiskan, sta poročala tov. Varšek iz Ljubljane in tov. Vojska iz Maribora. Tov. Varšek je delavstvu obrazložil namero delodajalcev, da bi se nekatere točke obrtnega zakona izpremenile — seveda v škodo delavstva. Prav jasno je naslikal tudi položaj, ki bi s tem nastal. Ob koncu svojih premišljenih izvajanj je pozval delavstvo, naj se še bolj oklene svoje organizacije, ki bo storila vse, da se tak poizkus zatere že v kalu. — Za njim je izpregovoril tov. Vojska, ki se je v glavnem dotaknil smeri Narodno strokovne organizacije, ki ne bazirajo zgolj na obljubah, temveč streme za dejanji, ki pa morajo biti vedno in izključno v korist delavstva. Svoj temperamentni govor je zaključil s pozivom na delavstvo, naj po svojih najboljših močeh pomaga pri dosegu smotrov NSZ. Govore obeh govornikov je delavstvo sprejelo z velikim navdušenjem. Nato je bila prečitana resolucija, ki se bo dostavila vsem merodajnim činiteljem. V resoluciji se povdarja, da je delavstvo enotno, brez ozira na politično pripadnost, proti nameri delodajalcev. — Po kratki in stvarni debati je tovariš Varšek zaključil uspešno protestno zborovanje.

Delodajalci, spomnite se brezposelnih intelektualcev! Dajte jim dela, dajte jim kruha!

Borba med kontinenti

Svetovna vojna je bila le „koalicijska vojna“ zgodovinske oblike - Belo pleme se igra s svojo usodo

Zavedati se bo treba, da stojimo na časovni točki, ki pomeni ne le pregrupacije Evrope, marveč krizo celokupne zemeljske oble in njenih civilizatorično povezanih kontinentov. Podobna je ta doba po zunanjih znakih propadanju zatona rimskega imperija in polom mediteranskega sveta. V strašnem, epokalptičnem somraku se svetlikajo obrisi velikega obračuna na Vzhodu, kjer se bo odločilo tudi o usodi Evrope in belega plemena še posebej. Pa bo kdorkoli dejal, da so le malo premračni vidiki, ki diktirajo to spoznanje v pero. Toda vprašajmo se raje, da-li je po svetovni vojni v resnici vladal mir? Vojno stanje

smo beležili v teh letih v vzhodni Evropi in vzhodni Aziji, prav tako pa tudi v mali Aziji, severni Afriki in južni Ameriki. Mir ni bil mogoč v svetu, ki ga je civilizacija zožila in stisnila kakor zrak v kompresorju. Evropa je izžarevala civilizacijo tako dolgo, dokler slednja ni zavladala po vseh kontinentih. Čim bolj pa je postajala civilizacija skupna last, tem večja je bila paralelna njena moč razdejanja, kajti z njenim širjenjem so vstopile izvenevropske rase v boj za izkoriščanje in posest zemlje. V svetovni vojni so se borili vojaki vseh ljudskih plemen na evropskih in izvenevropskih bojiščih in s tem je bil uničen nim-